

58 Lib. I. De Martyrii, ac Martyrum

- Eccle. 24. 222 Ubi ulterius expendas, quid sit apud Ecclesiasticum c. 24. 27. *Spiritus super mel dulcis.* Explicat Galfridus relatus a Godefrido Tilmano in Allegoris, ita: *Devotio scilicet spiritualis super omnem delectationem gaudii secularis.* Vel etiam *spiritus melle suscipit, qui cum hic tribulationes pro Domino sentiunt, ab amore interna dulcedinis non recedunt.* Internam illam dulcedinem, quam instillat in Martyrum animos caelestis beatitudinis memoria, cum mellito favo componit. Forte hec illustrantur Canticorum verbis c. 13. *Thefauri c. 3. Qui mel gustaverint, ex qualitate propria ipsius seiverunt, quia mel dulce est.* Sic & *Spiritus Sancti particeps Jesum agnoscat Dominum esse;* ex substantia igitur Fili Spiritus S. est & quasi Dei ipsis qualitas ex ipso est. Mellita haec Spiritus S. dulcedine deliciosa affecti Martyres amarissima quaque cruciamenta reputabant melle dulciora. Martyres testantur, & contemnunt morte, non secundum infirmitatem carnis, sed secundum quod promptius est spiritus. Infirmitas enim carnis absorpta, potenter ostendit spiritum. Spiritus autem rursus absorbens infirmitatem, hereditate possedit carnem in se, & ex utrisque factus est vivens homo. Irenaeum auditi lib. 5. cap. 9. Subinde Martyres quo plus excruciantur, eò avidius exoptabunt indesinenter pati, ut qui cruciatum sapore jam capti essent: ut enim eleganter S. Nazian. Ora. 12. Basilio de se ipso ait: *Tentationes, & lapidations sapè peritulumus, & perferre parati sumus, idque eo magis, quo periculorum, quæ pro Christo subemur, gustum cepimus.* Metaphora accepta à mellito cibo semel degustato, qui iterum atque iterumavidissime expetitur.
- Charitas mellita. 223 Adde *Spirium super mel dulcem* non nullis esse Virtutes omnes supernaturales, quæ in Martyrio eluent, & degustantur; præser-tim charitatem ipsam, qua nihil dulcius, & qua omnia dulciscunt. Ita Rabanus: *Spiritus super mel dulcis, quia charitas Dei, qui per ipsum infunditur in cordibus electorum, incomparabilis est dulcedinis.* Porro, ut S. Aug. loquitur lib. 13. Confessio. Verus amor (quæ in Martyribus) non sentit amaritudines, sed dulcedines; quia amoris soror dulcedo; sicut soror odii est amaritudo. Consonat S. Chrysostom. 2. in Epis. ad Timo. Ita oportet amarem amare, ut est vita ab eo petatur, & possibile sit, non prohibeat: non dico postuletur, sed ut ipse ultra tali dono occurrat. Subjungit illico: *Nihil enim tali dilectione dulcius esse poterit.* Quid ergo dulcius Martyrum charitate qua affecti ipsi mirificè, cruciatus libentissime, ac mortem subiere.
- Martyres gloria dulcedinem praegusta-bant. 224 Terti mel, quo dulcescabant Martyres, erat æternæ beatitudinis suavitas, quam in mediis cruciatis prægustabant. Ideo subtextit Ecclesiasticus pro caelestis gloria commendatione: *Hæreditas mea super mel, & favum.* Ubi Galfridus memoratus: *Beatitude perennis super omnem materiam cuiuscunque delectationis terrena, & temporalia.* Hæc est illa hæreditas promissa manducantibus panem doloris Ps. 126. 2. *Cum dederit dilectis suis somnum; ecce hæreditas Domini.* Appellat certe somnum ipsam Martyrum mortem; quæ illis dulcissima est, æternæ gloria objectu, & ostentatione. Dulcis igitur quies mortis: ajebat S. Ambrosius lib. de bono mortis c. 8. Quod revoco S. Gregorius verba in Evangelio Homil. 24. ubi causam reddit, quare Christus cum Discipulis partem pescis assi, & favum mellis manducaverit Luc. 24. 42. ita
- eleganter: *Qui pescis assi fieri dignatus est S. Gregorius in passione, favus mellis nobis exitit in resurrectione.* Subdit; *Ecce in cibo suo Dominus nos pesci aucto conjungere favum voluit; quia videlicet illos in suo corpore ad æternam quietem gaudiæ secularis.* Vel etiam *spiritus melle suscipit, qui cum hic tribulationes pro Domino sentiunt, ab amore interna dulcedinis non recedunt.* Internam illam dulcedinem, quam instillat in Martyrum animos caelestis beatitudinis memoria, cum mellito favo componit.
- Prudens. 225 Hæc est pars altera, & hujus Libri præcipua. Cum enim Magistrus Graecæ, Latinè sit testimonium, & Graeci confessio: & Magistrus, idem omnino quod testis, vel confessor; ob publicam Fidei Christianæ testificationem, nullibi opportunitas occurret hac de re sermo, quam hic. Præbet pars hæc segetem elogiorum magnam: selectiora colligam ex sacris Litteris, & Patribus.
- §. A. P. I. V.
- In externa Martyrum confessione, familiares illæ voces: *Christus, Christianus sum.*
- §. I.
- 226 S Olide in primis agamus, deinde amare. Etenim, unam illam Martyrum vocationem,

Testificatione Cap. IV. §. I. & II. 59

- S. Nyss. Christus, agnoscunt, & laudant SS. Patres, & Historici faci. S. Gregorius Nyssenus Orat. 2. de XL. Martyribus: *Ignis sub hæc intentabatur, & gladius, & barathrum, & quæcumque alia sunt nomina suppliciorum.* Una vox ad hæc omnia audiebatur, *Christus, quem ore Sancti illi confitebantur.* Prudentius in Hymno de S. Vincentio Martyre:
- Vox nostra qua sit accipe:*
Est Christus, & Pater Deus.
- Vide S. Ephrem in Encomio 2. de Martyribus: S. Cyprinus in Epistolis saepè hoc incusat, appellans Martyrum *Christi confessionem; nominis confessionem.* Et saepissime pati Martyres dicit ob nominis Christi confessionem. lib. 3. Epis. 7. & 25. & lib. 4. Epis. 3. Matio infinita, quæ hic ad rem facerent, & quæ ex ipsorum Martyrum Actis deponuntur.
- 227 Venio ad secundam vocem, *Christianus sum*, quæ nihil familiarius Martyribus, cùm à Tyrannis rogarerunt, quinam essent. In vita S. Gregori hæc habes: *Quod nam (inquit Magnetius) est nomen tuum, & quisnam es tu, qui tantum audacia præ te fers?* Ad quod ille: *Ego primo, & precipuo nomine Christianus appellor, ut vero apud homines vocor, Georgius sum, cùm ita Deo meo placuerit.* Similiter scribit in Passione S. Abundii. Audi strenuissimum cujusdam Martyris vocem in Epistola Lugdunensis apud Eusebium lib. 5. Hift. c. 1. Diaconus ille, sanctus nomine, supra quam credibile est, & supra omnem humanum captum verbera à carnificibus impæcta toleranter sustinens, cùm sclerati illi carnifices propter afflictionem, & magnitudinem tormentorum, quæ infligebant, sperarent, se aliquid, quod indecorum, & ejus professioni parum consentaneum videbatur, ab eo audirentur. Ipse tanta animi celestate, et constanza illis ex adverso resistit, ut ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel civitatis, unde fuit, neque utrum servus, an liber, illis vellat dicere; sed ad omnia rogata ita Latino sermone responderet: *Christianus sum, illudque pro nomine, pro civitate, pro genere, ac denique pro re quoque iterum, ac sapientia eloqueretur.* Aliam autem vocem Gentiles ab eo elicere, audiisque non poterant. Magna hæc, & magni animi, & in Christianum nomen vehementer affecti argumentum eximium. Sed audi quæ de S. Luciano narrat Chrysostomus; hanc unicam trecentis sibi interrogationibus factis responsionem ad manum habuisse, *Christianus sum!* ita enim To. 5. *Quam ex patria ortus es? Christianus sum, aut. Quam artem profiteris? Christianus sum.* Quibus majoribus. Ille vero ad omnia dicebat, *Christianus sum.* Quasi diceret, cetera non sunt, quia cætera non sunt, nulla sunt: hoc unum apud me magni reputo, & hæret animo altè infixum, quod *Christianus sum* nomine, & re: & ob hoc unum crudelissimam quamque carnificinam perferam libentissime. Parco multis: nonnulla donabo in sequentibus numeris.
- §. II.
- Martyrium, prælium Nominis est: Martyres, Christi nomine robatori, strenue pugnabant.
- 228 P rælium Nominis (Christiani scilicet) appellatur Martyrium à Septimo Tertulliano in Apologeo c. 2. Digna ejus ver-
- ba auditu: *Vociferatur homo, Christianus sum. Tertullianus, dicit: tu vis audire quod non es. Veritatis extorquenda Presides de nobis solis membrorum elaboratis audire. Hoc sum, inquit, quod queris, an sim. Quid me torques in perversum? Confiteor, & torques: quid faceres, si negarem? Plane alii negantibus non facile fidem accommodatis, nobis si negaverimus, statim creditis. Ac si diceret: sacrificatus donec negaverit, torquetur, ut vero confiteatur perseveraverit, tollitur a tormentis, & servatur poenæ. Non ita agitis erga nos, quos nocentes existimatis, sed vultus, ut flattum ac negemus nos esse Christianos, eruantur, & à tormentis, & à periculis poenæ, & sic nos innocentissimos judicatis. Cum est in tormentis Christianus, vociferatur, *Christianus sum:* dicit planè quod est, quod tu audire non vis; dumque in hujus nominis testificatione perslat, atque adeò in veritatis confessione, torquetur. Quid ergo Tertullianus? Ideo torquemur confitentes, & punimus perseverantes, & absolvimur negantes, quia Nominis prælium est. Subtextit Tertullianus. Quæflio est, & ventilatio tamquam de nomine, sumus an non sumus Christiani: quæflio planè, sive tortura corporis, eruntur de veritatis causa facta: *Prælium Nominis est.* Subinde Martyres appellantur a S. Cyprinus in lib. 2. Epis. 6. & a Lucifero Calaritano Epis. 6. Calaritanus. Quæflio est, & ventilatio tamquam de nomine, sumus an non sumus Christiani: quæflio planè, sive tortura corporis, eruntur de veritatis causa facta: *Prælium Nominis est.* Subtextit Martyres appellantur a S. Cyprinus in lib. 2. Epis. 6. & a Lucifero Calaritano Epis. 6. Calaritanus. Quæflio est, & ventilatio tamquam de nomine, sumus an non sumus Christiani: quæflio planè, sive tortura corporis, eruntur de veritatis causa facta: *Prælium Nominis est.**
- 229 Hac ipsa nominis Christi publica, ac repetita testificatione fuisse Martyres mirum in modum robatorum ad Martyrii certamen, si nomine & triumphos, præclarè observant Scriptores. Sacri. S. Cyprianus loco proxime relato: *Quam laetus illic Christus fuit, quam libens in servis suis & pugnauit, & vicit protector dei.* Certaminis suo adfuit, prælatores, atque assertores sui Nominis erexit, corroboravit, animavit. Similiter Calaritanus: *Cernimus una hac voce religiosa, Christianus sum, tri-bui præsidium salutis, vinculum libertatis, & honoris: conspicimus hac confessione tribui nobis protectionis clypeum, telum contra apertis in nos savientem Diabolum.* Faretur S. Blandina, inter immanissima tormenta sapè innovata, stupentibus carnificibus quomodo in ea spiritus permaneret, cùm nihil jam in ea ex corpore per supplicia resedisset; faretur, hac una voce, *Christianus sum,* incredibilis fibi vires ad patiendum suppeditari: uti refert Eusebius Pamphilus Episcopus Cæsarisenis lib. 5. Historiæ c. 1. *Sed illa verè Beata, ut postmodum nubis ipsa differuit, quoties vocem confessionis emisit, & Christiana sum, proclamavit, toties novæ vires corpori reddebantur: & tanquam ablatis per confessionem doloribus, instaurabatur recentior ad agones.* Eoque magis, quod intellexerat, quod vox ipsa sensum doloris extinguuerat, sapientius & alacrius, *Christianus sum,* proclamabat. Simile, quod refert de aliis Martyribus: qui respondebant qua voce sentiebant fibi robur ad prælium nominis, & triumphos, subministrari.
- 230 Ex hactenus dictis novus conciliatur splen-

60 Lib. I. de publica Martyrum

Can. 1. 2.
Nova hujus
loci enoda-
tio.

Pf. 34. 3.

S. Hieron.

Gen. 14. 14.

splendor illis Canticorum verbis cap. 1. 2. Oleum effusum nomen tuum: ideo adolescentula dilexerunt te. Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Vim verborum expendo prius, ut deinde sensus claret ad rem praesentem pro Martyribus. Oleum effusum dicitur a radice Hebraica ric, quae significat primò effundere, evanescere, exhaustare, attenuare, exinanire. Secundò non semel accipitur pro evaginare gladium. Exodi 15. 9. Levitici 26. 33. Pf. 34. 3. Effundere frameam. Pro quo S. Hiero. Evagina gladium. Tertiò significat armare, accingere. Levi. 26. 33. Evaginabo post vos gladium. R. Salomo vertit armabo me. Gene. 14. 14. Numeravit expeditos: est ibi eadem vox, pro qua Hebrei legunt: armavit expeditos: alii effun-
dunt accinxit ad bellum pueros suos. Unde eliciunt possunt hæc translationes: prima, oleum apud omnes esset. Rem totam ex verbis Canticorum elucido. In primis, oleum effusum appellatur nomen Christi: (ut refert communis expositio) aut nomen Iesu; Graece enim χριστός, Latinè est, οὐκτος: unde Christianorum nomen: ab uno quippe Christi nomine in Cruce effuso, & quasi evacuato, exanso, attenuato, seu exinanito, dicuntur Christiani. S. Bernar. Ser. 15. in Cantica. Ab uno nomine, quod est Christus, millia millium credentium Christiani dicuntur. Proinde existime perinde esse, nomen Christi appellari oleum effusum: atque in nos derivari, & diffluere, ut a Christo, Christianorum nomine donemur. En Martyrum voces, Christus, Christianus sum. Et quia illis inest omnne, ad cruciamenta subeunda, animi, ac corporis robur, & praesidium; propterea dicitur Christi nomen oleum evaginatum, tamquam gladius: oleum accinctum, id est armatum, & Christi reparatum ad prælium, ad prælium nominis: men armaturæ ad bellum: quia Martyres uitiosissimos pugiles, & præliatores fortissimos ungebat, armabat, corroborabat, ut pro Christi nomine, divinitate illius, & natura caelesti strenue pugnarent usque ad sanguinis, & vita profusionem, ut fraudent Patrum testimonia supra memorata.

233 Subinde, adolescentularum nomine Martyres intelligo, illos signatim, qui Gentiles erant, & fidem Christi sunt amplexi, post Judaicum populum. Verè enim Martyres, adolescentulae Virginies ob incorruptam, & intemeratam fidem: verè absconditi, occultati despetione quadam: contempti, neglecti; ludibrio habiti. Adolescentulae (ait ibi Ph. Carpo.) Anima SS. Martyrum possunt intelligi, quæ quidem validissima contra iniquitates, vim inexpugnabilem insuperabilemque robur tenentes, victoria præmia sunt adepta, florentissima fide conservata. Addit; adolescentulas dici in Syra Chaldaea lingua à robore, & fortitudine roboratas, & fortificatas, quod in Martyres præteritum cadit, vocibus illis, Christus, Christianus sum, roboratos, ac fortificatos. Quid inde? Trahi se pertinet: trahe me. S. Ambro. lib. de Initian. cap. 6. legit: attrahere nos post te: sanè non alia ratione, nisi per imitationem, & obsequiam passionis, & mortis. Sic Martyres divinissimi attracti, post Christum patientem, & in Crucem actum: ut ipse illorum dux admonebat: Qui vult venire post me abneget se met ipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et quia trahe, Hebraicè est, elevare nos, extende nos, convele nos; ad Martyres convulso, & dilaceratos, in cruce elevatos, & extensis, vel alio quovis pacto exagitato, erit referendum: qui adversa omnia facile superarunt, & acerbissima tormenta pertulerunt, invitati nominis Christi fragrantia in illos diffusa,

Testificatione, Cap. IV. §. 3. 61

diffusa; Christiani nominis odore comitante.

234 Propterea subiexit: Curremus in odorem unguentorum tuorum: Habes supra horum verborum translationes, quæ hunc Martyrum cursum dilucide probant esse prælum nominis, ac proinde ipsos Martyres, præliatores, atque assertores nominis Christi, & Christianorum. Sensus ergo erit: ut hoc Christi, & Christianorum nomen in libertatem vindicemus: ut unguentum hoc nobilissimum ex ore nostro, quo sit confessio ad salutem, suavitatem inhalet, & circumquaque longè diffusat plena manu, ne dicamus prodigè, curremus; Hebraicè commemo-
ramus, conclemabimus, præconizabimus illud publica nostra testificatione; colluctabimus, pugnabimus in Martyrii certamine, nomen pro-
pugnantes Christi, & Christianum: concur-
mas, confringemus, affligemus, vehementer op-
primemus corpora nostra, carnificinam quam-
que strenue subeentes: in odorem unguen-
torum tuorum, id est pro unguentis tuis, vel propter unguenta tua, nomen scilicet Christi, & nomen Christianorum: ut hæc nomina ubique celebrantur, & grata apud omnes sint. Quid prædicti potuit inculentius pro nostris Martyribus Christam, Christianumque nomen publice testificantibus, & pro pugnantibus ad mortis usque dispendium?

§. III.

Ille Martyrum voces, Christus, Jesus Christus, Christianus sum; verè triumphatorum voices.

Pf. 19. 6.

235 A Pud. Laureatum Poetam, & Regem David Pf. 19. 6. audias Ecclesiæ. Martyres ita pronuntiantes ad præfens argumentum: Lætabimur in salutari tuo: & in Nominis Dei nostri magnificabimus. Noster Al-
cazar tom. 2. optimam esse orationis formam arbitratur, qua singuli in Ecclesiæ oppressi-
bus utuntur fideles cum certa salutis spe ex coniunctione ipsius Ecclesiæ cum Christo; ad quem multi ex Patribus hunc Pf. referunt, dum redemptio opus, & Crucis martyrium aggredieretur. Unde recte cadere reor hujus Pf. orationem in nostros Martyres, prælum nominis, id est Martyrium, subeentes, pro quibus hoc fidelium votum est, sive precatio; ipsos autem Martyres induci loquentes in hunc modum: Lætabimur in salutari tuo: & in Nominis Dei nostri magnificabimus. A qua exultatione non longè absunt Didymus: atque illa videtur esse S. Cyprian lib. de Exhortatione Martyrii cap. 10. ubi ita: Timendas non esse iurias, & penas persecutionum, quia major est Dominus ad protegendum, quam Diabolus ad impugnandum, David probat in Pf. 19. Ipsi in curribus, & ipsi in equis: nos autem in Nominis Dei nostri magnificabimus. His cursum positis, singula verba premamus ad rem nostram.

236 Lætabimur: Hebraicè ponitur verbum ranum, quod significat exultare, cantare, laudare, clamare, sonare, præconizare, prædicare, in lætitiam feli proferre, in voces, & clamores. Pro in salutari tuo, ex Hebreo, & Graco efferas, in Christo, in Iesu tuo: hæc enim est nominis salutare, significatio in sacris Litte-
ris frequens. Unde illius modi voces, lata-
tim, exultabimus, cantabimus, laudabimus,
P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

Iesu Christi
nomen ve-
xillum
triumphale

Mal. 4. 2.
sol victoria
Iesu nomen

Pf. 138. 9.

F. nouine

Ex. 170. 15